

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

I Locuint'a Redactorului:

si
C. Cancellari'a Redactiunii:

e in
Strat'a Moraciloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespon-
dintii regulari ai „Federationii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu întregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une s'aparatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 12/24 iunie 1868.

Qui lutte contre les lois de la nature
c'est le monstre. Montesquieu.

Pentru ce si-iubescemaic'a pre fiii sêi, si acesti-a
gastu ese alipescu de scutulu binefacatoriu alu mai
cei'oru?

De unde provine legatur'a sufletesca a fratiloru,
cari s'au nutritu despre acelu-a-si peptu? Carea e
causa, resortulu simpatiei esistinti intre popore de
acelu-a-si sange si origine comuna?

Aceste intrebâri sunt resolve prin legile ne-
stramutarere a le naturei inse-si. Care se lupta con-
tra'acestoru legi, este unu nebunu, unu nemernicu,
elue demnu de dispretiu.

Votulu camerei Romaniei, prin care se aplaci-
dezaa pre fia-care anu câte 23,500 franci pentru sco-
lele romane d'in Transilvani'a, acestu actu marini-
mosu, provenitu d'in sentiulu curatu alu simpatiei
fratiese, de-sî nu ne-a surprinsu, elu ni-a implutu
inim'a de viua recunoscintia si de bucuria. Inse nu
este neci una bucuria fâra amaretiune si veninu. Ini-
micii progresulu natiunei nostre, pentru a nu lasâ
demantita acêsta asioma, vinu a se opune torintelui
celu' mai puternicu, legaturei de sange, carea esiste
intre popore de acelu-a-si nume, de ace'a-si natiuna-
litate, limba, etc., ei combatu in diurnalele loru cu
una energia peccatosa si cu una efronteria miserabile
legile naturei, simpatia si atragerea sangelui, ba, ce
e mai multu, caritatea, acêsta caracteristica a senti-
ulu umanu.

Tote diurnalele magiare, incependu de la cele
asiè numite liberali: „Hazánk“, „Századunk“,
pâna la cele oficiose si subventiunate. „P. Napló“,
„Hírök“, etc., etc., se opintescu si racnescu cu o
voce despotica, dicundu: Vomu oprî, si vomu
pune stavila unui asemenea faptu, care
provoca desbinare, agitatie, contur-
barea pazei interne, si care are de scopu
a face propaganda contra' integritatii
regatului lui St.-Stefanu; a sositu tem-
pulu, candu magiarulu trebuie sê decida
a supra sortii Romaniei, etc., etc.

Audi, Europa civilisata, limbagiulu acestu-a?
Vina si admira unu poporu, care striga in lumea
larga si se lauda, câ este petruncu de sentiulu dreptâ-
tii si alu libertatii!!

Si voi, propagatori zelosi ai civilizatiunei si uma-
nitatii, cari ati pornitu in desertele Africei si in re-
giunile indepartate a le nordului, pentru a cercâ te-
renu scopulu vostru umanitariu, reintorceti-ve, nu
mai veti lipsa, sê ve espuneti pericolulu diferiteloru
clime, voi veti aflâ aici, in apropiarea vostra, tere-
nulu scopulu vostru nobile, veti aflâ aici unu popo-
ru, care, inimicu alu culturei si plinu de patime tira-
nice, voiesce a impedeâ progresulu, civilizatiunea,
missiunea suprema a omenimei!!!

Trecutul este icon'a presintelui. Ast'a se pote
aplicâ, cu totu adevêrulu, la tote tendintiele vostru
d'in trecut si presinte! Sê vedemu:

In cursu de 400 de ani, sub domnirea infernalei
uniumi a celoru trei natiuni, prin rusnosele vostru
„Aprobatae“ si „Compilatae“ ati opritu pre Romani
chiaru si de la invetiature; insi-si fiii preutiloru ro-
manu erau alungati de la scole si dusi la iobagia.

Scoolele nostre, cari sub rigidulu absolutismu a
lui Bêch incepusera a se infintia, a se immultî si
a prosperâ, câ-ci Bezirkerii cei urgisiti de voi se in-
grigiau, ca scolele sê fia in stare buna, copiii sê cer-
cetez scola si invetiatorii sê primesca regulatu le-
fele loru, — asta-di, sub constituionalismulu vostru,
sunt negrigite, — szolgabiró-loru (adeca judii

scelaviloru, câ-ci voi inca si asta-di, in epoc'a civilisa-
tiunei si a libertatii, totu mai pastrati pre judii sclav-
viloru Tripartitului vostru Verböczianu spre umilirea
constituionalismulu magiaru) nu li pasa de inffiorarea
culturei romane, ba li pasa ca sê o impedece. Si apoi, mi-
nunea minuniloru, de câte ori pretindemu dreptatea
si egalea indreptatire, va sê dîca, drepturi politico-
natiunali, cari ne competu, suntemu siliti totu-de-
un'a a inghitî lectiunea sofisticata, afrontulu amaru:
câ suntemu unu poporu barbaru, necul-
tu si câ ne ocupâmu mai multu de lu-
cruri fantastice (adeca drepturile natiunali),
de câtu de cultur'a reale, etc., dar' candu e vorba
apoi despre cultur'a natiunale a poporulu si despre
mediu-locele necesarie de a-o innaintâ, nu e neci po-
mana, ca sê ne potemu imbucurâ de aceste-a. Dar'
cum ar' si fi, candu voi mintiti in lumea mare, câ
regatulu, numitu a lui S. Stefanu sêu, daca ve mai
place, austro-dualistico-magiaru, cuprinde 15 mi-
lione de magiari si neci unu romanu, slavu, etc.?

Intr'una tiera constituionala, fia-care cetatiunu
este indreptatitu a se impartesi in beneficiile statu-
lui, câ-ci fia-care este, prin tributulu sangelui si ave-
rei sale, una parte consitutiva a statulu. Binele statu-
lui trebuie sê fie binele toturoru-a, câ-ci toti formeza
acêsta societate admirabile, statulu, pentru binele si
prosperarea toturoru. Acele-a-si principie sunt a se
aplicâ si la natiunile, cari sunt supuse unui domnitô-
riu: aceste natiuni trebuie sê aiba drepturi egali, ase-
mene sfera de activitate, neci un'a sê nu aiba drep-
tulu de a domni a supra' celei-a-lalte, câ-ci altminte
un'a sêu mai multe aru fieslave unei-a-sêu mai multo-
ru-a, aceea ce eschide dreptulu si dreptatea. Unde nu
sunt observate cu consecintia aceste asiome, acolo
dreptatea nu a prinsu radecina, acolo nu este liber-
tate constituionala, acolo domnesce tirani'a, despo-
tismulu si absolutismulu cu tote funestele loru conse-
cintie.

Noi romanii, partea cea mai mare munteni si ca ata-
ri una sentinela potinte a patriei, neluptâmu cu sudorea
in frunte cu mii de greutâti pentru esistintia nostra si
pentru sustienerea patriei comuni, pre candu magiarii
la vale nu cunosc neci a diece-a parte a acestoru
greutâti; ce e dara mai dreptu, mai naturale, decâtu
ca si noi romanii, concurendu in modu egale la sar-
cinele statulu, ba, cu privire la tributulu sangelui,
in una proportiune inca mai mare decâtu cele-l-alte
natiuni, — ce e mai dreptu, dîcu, decâtu ca si noi sê
ne impartesimu in proportiune egale cu ungurii de
beneficiile statulu, cultur'a spiretuale si materiale?

Nu voimu a venturâ asta-di cestiunea monopo-
liului drepturiloru politice, nu voimu a vorbi nece
despre competintia drepturiloru natiunali, cari ni-
s'au rapitu cu totulu, ne vomu restringe, da asta
data, numai la afacerea cultulu si a instructiunei
publice.

Scrutandu cu atentiune istoria originei institu-
teloru magiare, a academiiei sciintifice, a universita-
tii, museulu, a teatrulu, a academiiloru, liceeloru,
cu unu cuventu, a toturoru instituteloru natiunali
magiare, trebuie sê marturisimu, fâra de cea mai mi-
ca sfiela, câ la crearea acestoru institute amu con-
cursu a proportiune si noi romanii si concurgemu si
asta-di cu averea nostra scumpa la conservarea loru.

Bas'a acestor'a si mai alesu a instituteloru de
invetiatura, suntu fundatiunile cele mari facute d'in
bunurile coronei, si sunt lefele cele grase a le profe-
soriloru, cari trecu in bugetulu statulu pre fia care
anu, si cari trebuie sê le platesca asemenea si roma-
nulu. Asiè dara fiindu câ concurgemu si noi la cultur'a
natiunale magiara, — sê ni fia permis a-i intrebâ
pre acei-a, cari joca rol'a stapaniloru a supra' nostr'a,
câ ces'a facutu si ce se face pentru cultura

nostra natiunale*)? Trece in bugetulu tieiei
vr' unu cruceriu in folosulu scoleloru, pentru instru-
ctiunea nostra natiunale? Nu! de sute de ori nu!!
Nu numai câ nu suntemu ajutati neci cu o parâ de
câtra statu, ci, d'in contra, suntemu descuragiatu si
silitu a ne luptâ cu sute si mii de greutâti pentru su-
stienerea scoleloru nostre natiunale, radicate si sus-
tiente esclusivminte d'in sudorea poporulu. Ba,
unde bietii romani insetati de cultura ar' dorî sê-si
radice scole natiunali, gimnasia, in locu de a fi incu-
ragiatu, li se pune stavila si sute de obstaculi, pre-
cum s'au ivitu in Zarandu, Cetate-de-Pietra, La-
pusiulu-ungurescu, Simleu etc. etc.

Numai orbulu nu vede masinele maiestrose,
cari se punu in miscare, spre impiedecarea culturei
nostre natiunali. Suntemu supusi la suportarea greu-
tâtiloru publice, fâra de neci unu avantajusêu emolu-
mentu pentru noi, suntemu supusi la greutâti spre
innaintarea culturei natiunale ungu-
gurescu; dara a ne ingrigi de cultur'a nostra nu
ni este permis. Fâra de a ne bucurâ de beneficiile
statulu, noi suntemu supusi, ca sclavii numai la por-
tarea sarcineloru: sic vos non vobis...

Deci e evidentu, câ cultur'a nostra natiunale nu
numai nu e spriginita prin vistieria statulu, unde
incurge regulatu averea si sudorea nostra pentru
sustienerea patriei si inffiorarea si innaintarea cultu-
rei straine, ci suntemu impiedecati de a innaintâ si
prin midiloccele nostre private, si la tote aceste-a un-
gurii li punu coron'a amenintiandu-ne de a primi
ajutoriulu fratiloru nostri de unu sange!

Dar' ore voi, ungurii, nu primiti grasele ajuto-
rie straine a le fonduritoru lui Gustavu-Adolfu
(Vasa), cu cari se spriginescu institute de a le vo-
stre si invetia unu numeru insemnatu de teneri de ai
vostru la scole d'in terele straine, fâra ca sê-si fia im-
pedecatu cine-va, neci chiaru sub domnirea lui
Bach, maistrulu vostru si alu nostru, si totu-si
unele foie magiare de ale vostru au fructea a sberâ,
ca nisce oi capiate, in lumea larga, câ ajutorulu fra-
tiloru la frati, este pentru a agitâ in contra' statulu
austro-magiaru! Aretati-ne unu singuru esemplu d'in
istoria, candu a fostu Romanulu tradatoriu, chiaru
si alu asupritoriloru sêi? Nu Romanii s'au aliatu cu
turcii si alti dusmani in contra' patriei, ci totu fii
de ai natiunei vostru. De altminte, daca ve pare rêu
(noi credemu câ vi e rusine), câ Romania libera in-
tinde mana de ajutoriu fratiloru, cari suferu apesare
si lipse de totu felulu, de ce nu dati voi? Nu ati
avutu destulu tempu si destule ocaziuni a do-
vedî inima fraternâ câtra compatriotii vostru,
cari contribuescu nu numai la tote greutâtile
statulu, dar' chiaru si la infintiarea instituteloru
vostru de cultura, precum demonstraramu mai susu?
Judece lumea civilisata; judece Domnedieu intre noi
si voi. Noi nu ne tememu de asta judecata.

Deci dupa ce ungurii, precum vedemu d'in cele
desfasurate, se incerca a stinge ori-ce schintea de
cultura natiunale, cu privire la natiunea romana d'in
Transilvani'a si pârtile romane a le Ungariei, apelâ-
mu la opiniunea publica europena, uniculu judecato-
riu competentu, câ precum amu trecut prestu valu-
rile evineminteloru grave a le trecutulu, ca romanii,
— inspirati de geniulu si sentiulu natiunale, sentiulu
alu dreptatii si alu umanitatii, suntemu resoluti a ne
sustienê, prin ori-ce mediu-loce drepte, in venitoriu,

*) „Foi'a invetiatoriloru“, ce o edâ ministeriulu culte-
loru ung., si care, cu tote câ asta-di are in fruntea sa pre dlu
cavaleru de Puscariu, si-continua tendintia peccatosa a
desnatiionalisarei si nu inceta a ne maltratâ si a ne batjocori
limb'a, — bagu sama d'in caus'a, câ acum laudatulu Cava-
leru trage una parte a remuneratiunei menita pentru tradu-
catorulu romanu, numai pentru câ si d'inulu se uita prestu
ace'a foia, dupa ce s'a tiparitu. Nota Culeg.

ca romani. Acestu sentiu nu va potè fi sufocatu neci prin puterea brutale, neci prin ore-care presiune morale. Credeulu nostru e basatu pre dreptate, carea este eterna.

Iagu.

Practicanti prepuzi unui ampioiatu veteranu.

(b. i) Mai in tota diu'a si la tote ocasiunile esperiamu câte o contemnare, ba câte o nemultiamire d'in partea regimului actuale magiaru. — Nu ne miramu intru atât'a de contemnările si nemultiamirile, ce ni se causedia prin municipiele comitatense la restauratiuni si la alte giurstări, câ-ci este sciutu: câ acele fiindu domnite de pasiunile poporului, respective: a le membriloru comiteteloru, in preponderantia compuse d'in elementulu magiaru, — arare ori potu sè tiena la mana cumpen'a dreptatei si a cuviintiei; — dar' candu observamu, câ pasiunile si interesele, domnescu si in corpurile mai nalte de statu, unde numai consciint'a curata, dreptatea si ecitatea ar' avè locu, atunci mirarea nostra este extraordinaria, si pre totu momentulu ni vine a ne intreba: câ ore mai potemu noi romanii sè avemu motive de a crede si a mai spera, câ sub regimulu magiaru, acestu cursu de lucruri, acèsta scena trista, se va mai preface candu-va si pentru noi in mominte de bucuria si de multiamire?

In câtu precepu si eu situatiunea, dupa câtu me convingu argumentele fapteloru ce se potrecu, apoi respunsulu mi-lu potu formulà chiaru si precisu: Câ sub regimulu magiaru, dupa conduit'a lui actuale, — noi romanii, potemu sè ni punemu in cuiu tote poftete, tote aspiratiunile nostre; nu e nemic'a de nasulu nostru, nici posturi de statu, nici institute de crescere si invetiamentu, de arte si sciintie ori alte institutiuni folositorie si fericitorie si pentru elementulu nostru, — tote-su privilegiate magiare, tote trebuie sè concurga, sè se folosesca pentru inaltierea si prosperarea magiarismului. — Putiene exceptiuni date pana acum si pentru câti-va romani denumiti de ampioiati nu importa nemicu, câ-ci acele nici pre de parte nu ni le potemu inchipui de o multiamire, de o consideratiune satisfactoria.

Romanulu, ca o natiune numerosa, vigorosa si compacta, are dreptulu sè pretinda d'in tote emolumintele statului partea cei compete, dupa proportiunea si marimea sarcineloru, cu care concurge la sustinerea aceluia.

Romanulu e indreptatitu a pretinde, ca in tote ramurile administratiunei de statu, sè fia d'in destulu reprezentatu, — in ministeriu, in municipie, in militia, finantie, la comerciu, la montanu etc., câ-ci in tote are si interesele lui, la tote concurge si averea si sangele lui. — Si deca s'a ignoratu pana acum si se ignoreza si adi, spunu francu convingerea mea, care o credu a fi generale la toti romanii, — cumca acèst'a se intempla d'in aceea cauza, câ pasiunile domnescu in totu loculu, — pasiuni in ministeriu, pasiuni in municipie, pasiuni in tote corpurile administratiunei de statu.

Se ilustrezu convingerea mea numai cu argumentulu unui faptu recentu:

Patru statiuni de capitanate montane, doue in Ungari'a la Iglo si Oravit'a si doue in Transilvani'a, la Zlatn'a si Abrudu, devinu in vacantia, sèu in completare patru posturi de jurati montani. Cinstitululu ministeriu magiaru de comerciu le publica tote patru statiunile in concursu. — Dumnedieu scie pre toti, câti, si ce feliu de individi voru fi concursu la acele, dar' intre concurenti, — pentru statiunile d'in Zlatn'a si Abrudu, a fostu si romanulu D. Petru Boeriu, oficialu montanu d'in Secarambu, barbatu erudit, juristu absolutu, academicu montanu si cu 18 ani in servitiulu de statu.

Ce se vedi si sè esperiedi in urma? Cinstitululu ministeriu de comerciu, desconsiderandu calitãti, merite si ani de servitiu, oferesce acele patru statiuni la atât'i practicanti teneri montani, si cu preferintia: statiunile d'in Zlatn'a si Abrudu, la doi practicanti, unulu magiaru Szathmari si altulu germanu Öhlberg, ambii numai acadchmici montani, fãra jure si numai cu doi trei ani de servitiu.

NB.: Cinstitululu ministeriu de comerciu, in concursulu publicatu, precisare calitãtile care se receru de la concurenti, — ca cu preferintia: sè fia si juristi, si acadchmici mont. si cu ani de servitiu.

Tote aceste calitãti speciali, veteranulu oficialu montanu susu amintitu D. Petru Boeriu le uniã in person'a sa, in gradu eminentu, — ba inca si mai multu elu a posediatu pentrusine si conduit'a lui de oficiu, cea mai esemplaria, — a avutu in partea s'a recomandarea cea mai conscientiosa si demna, a Consiliariului si Prefectulu sèu montanu locale D. Augustinu Reinisch.

In dar', — câ tote aceste-a nu i-a ajutatu nemicu, câ-ci acele posturi (intru adeveru: de o mica insemnatate) se oferira la practicantii memorati, carii, — dupa cum s'a aretatu mai susu — nici de cum n'au potutu sè unesca in persona' loru aceste cinstiuni principali.

Care sè fi fostu caus'a meritoria a aceste igno-rãri frapante pentru D. Petru Boeriu; omulu la asta ocaziune nu si o pote explica de aiurea, de câtu: Simpleminte, d'in natiunalitate lui romana, d'in pasiunile si interesele care se paru a domni si in ministeriulu magiaru, câ-ci: mi va concede ori si cine; dar' unu barbatu erudit ca D. Petru Boeriu, prevediutu in gradu eminentu cu tote calitãtile recerute, veteranu in servitiu de statu, si de o conduita esemplaria, totu de un'a si in tote directiunile, elu este superioru preste ori si care practicantulu.

De s'a si latitu fãim'a, câ ministeriulu de comerciu, ar' fi denumitu pre cei doi practicanti mai susu amentiti in posturile de jurati, la opiniunea si recomandarea, respectivulu Capitanatu Montanu d'in Zlatn'a, totu-si: nu importa nemicu la invalidarea cestiunei ce sustienu, pentrucã: ministeriulu de comerciu, sustienendu siè-si — dupa intiesulu concursulu publicatu — denumirea acelor'a, dupa cum a si implinit'o, — trebuiã sè observeze, sè cerceteze, daca acelu capitanatu a propusu si a recomandatulu dreptu si conscientiosu; trebuiã — ca partialitatea aceluia, pasiunile si considerãrile lui-sè le corega, dar' sè nu le aprobeze si d'insulu. — Indar inse, câ acèst'a preterire si ignorare s'a intemplatu.

Si d'in acestu incidentu, unicu in genulu sèu, me afflu indreptatitu si mai tare a sustienè, si inca cu tota probaveritatea: Câ si in corpurile mai nalte ale administratiunei de statu, in regimulu magiaru, domnescu pasiunile si interesele in unu gradu potentiatu: si in urmarea aceste giurstãri nefericite, cei, ce avemu cerbici'a a nu ne tienne de nobilulu elementu magiaru, ori celu putienu, nu cochetãmu dupa institutiunea renegatistulu, o platinu cu cotire si cu ignorarea nostra de la tote emolumintele, de la tote binefacerele statului.

D'in comitatulu Uniadorei.

(Urmare.)

In urmarea acèst'a: se si esmitu in asta cauza doue comisiuni in faci'a locului, la care fusera provocati a sè presentã si protopopii cu parochii respectivi de ambe confesiunile. Comisiunea prima d'in 21. mart. a. c., osmisa numai de Judele cercuale susu amentitu, remanendu fãra vre unu rezultatu positivu pentru cei ce-lu doriau, se esmite de la Incl. Mag. Cottense d'in Dev'a a dou'a comisiune, si acèst'a in persoane: V. notar. Cottense, D. Georgie Leorintiu, si a D. Jude cerc. concerninte, Lugosi Ferentz, avendu langa sine si pre advocatulu recurintiloru, D. G. Lazar, care comisiune in 27 maiu a. c. si ese in faci'a locului, presentandu-se si ambii protopopi, cu parochii respectivi, la ace'a.

Pana a nu se incepe luarea fasiuniloru la protocolu, Protopopulu gr. cat., B. P. Densusianulu, pretinde a se pune pre mes'a comisiunei recursulu ce s'a datu de respectivii Mag. Cottense, spre a se vedè si cunosce; — se implinesce pretensiunea, si pre langa recursu se ascerne si Plenipotintia data advocatulu.

Observandu-se la aceste de protopopulu amintitu: câ plenipotintia data advocatulu fiindu subsemnata numai de individi gr. orient., sè se constateze acèsta justare in faci'a comisiunei, — si mai incolo: protocolulu ce se va luã, sè nu se compuna in numele comunitatei politice, ori a comunitãtiloru basericesci ca atari, — dupa cum se pretindea si de recurinti, si se afirmã si de membrii comisiunei, — ei singuru in numele individiloru recurinti, ne avendu ei mandatulu comunu ori a basericeleoru. — Intre aceste D. G. Leorintiu ese cu actele a fara la poporulu adunatu, si cetindu numele celor subsemnati la plenipotintia, intreba: care este gr. or., si care gr. cat. intro subsemnati, erau acum a fara si protopopii cu preutii respectivi si ceialalti membrii ai comisiunei (nota bene: candu D. G. Leorintiu osise d'in casa cu actele a fara, D. jude cercuale, Lugosi Ferentz, sioptesce in limb'a magiara notariulu comunale era-si magiaru, aceste: — „mergi si Domni'a ta a fara intre poporu, si porta grigee, câ acèst'a afaero mi diace in interesu, — ez az úgy érde- kembe áll. — Cetindu Dnulu amentitu mai multe nume d'in plenipotintia, si ne affandu-se si gr. cat. intre acele, — D. prota, S. P. iso, parasindu-lu rebdarea si vedindu, câ i se pote frustra si asta ocaziune, ce si-o cugetã de bine venita, — fãra de nice unu motivu, fãra de nice o ansa, dupa dis'a: „d'in chiaru serinu“, cu unu tonu potentiatu, cu o emotiune extraordinaria si forte iritata, fãra de nici o crutiare, in faci'a comisiunei si a poporulu adunatu, incepe a atacã pre protopopulu g. c., B. P. Densusianu, si pre preutul sèu, N. Paladiu, cu espressiunile cele mai neloiale, ba chiaru ne umane, strigandu-le insielatori de poporu si averea lui, si cum e câ baserica' gr. cat. s'a edificatu cu banii insielati de la credintiosii sèi gr. or. etc. etc., care tote, pentru frivãlitatele loru, ar' fi si scandalu a le mai si pune pre carta. — Protopopulu g. cat., retienendu-se a nu pune d'intr'unu antãiu mare pondu pre aceste evomãri a le lui D. S. P. iso, ba adoperandu-se, a-lu face atentu la procederea-i greșita, si la urmãrile jocului funestu ce se inteniunea, D. P. iso, chiaru d'in contra, sbierã si mai tare. Protop. gr. cat. se vede silitu a apelã acum la comisiune, ai carei membri si-pasceau ochii in linisce la acèst'a scena scandalosa, ca sè chiamo la ordine pre D. prota, S. P. iso, — dar' si acèst'a fãra rezultatu, câ D. P. iso nu incetã. — In urma, observandu-se, câ D. prota S. P. iso ar' avè inca chiaru si in-

tentiunea, ca sè esciteze pre credintiosii sèi, adunati in meru mare si totu d'in cei mai interesati, pâna si la gradulu estremu alu resbunarei brutale, contr'a protopopulu si preutul gr. cat., — asiè acèsti-a — ca sè nu devina si periclitat — cu câti-va credintiosii gr. cat., cari venisera la ace'a pri-velisce, se retragu si se indeparteza de la comisiune, si decundu-se la cas'a preutul gr. cat. si-compunu protestulu lor, si lu substernu comisiunei, despre ce fũ incunosciatu specialiter si Incl. Mag. Cottense.

Mai este inca de insemnatu de la comisiune si azi jurstare caracteristica a D. jude cerc., Lugosi F., câ Domni'a Sa voia, ba se adoperã a sili cu fric'a pre preutul gr. cat. credintiosii sèi, ca sè asiste la comisiune, dar' restituia D. Sale a remasu fãra rezultatu.

Etã, amate lectoru, casulu inscenatu de cei ce-lu amentitu mai susu, — etã, cum persocuta acèsti-a pre romanu candu elu, chiaru si de sine, se incerca a-si promovè proprie rarea.

Vomu vedè si deliberatiunea Inc. Mag. cottense in afacere, care, a nevoia credu, câ va fi in defavore fonde loru amentite, de insu-si acèl'a-si aprobate si esecutate, unu atentatu contr'a acestor'a ar' fi atentatu contr'a cultura progresulu.

Hei, domnule prota, S. P. iso, de ai fi dta consciu lucrã la care ti-dai concursulu, de ai sci si intentiunile fundamntali a le aliatiloru d-tale, si de ai sci, câ vrendu sè strici catoliciloru, strici mai multu baserice si scolei dtale, ba sta natiunei, — era inimiciloru progresulu nostru li legesci terenu de a ne potè impedeã si stricã si mai reu, — atunci d-ta, neindetoratu de nimene, singuru ai luã cunosi-riulu in capu, si ti-ai bate peptulu strigandu: „mea culpa“ — si n'ai strigã, ce strigi contr'a gr.-catol., cari nu impedeã pre nimenu, ba se adopera a progresã.

Inse dorere, domni'a ta esti mai nedocilu si mai ne-blanditu, de câtu sè-ti dai tempu a cugetã mai cu prudintia mai cu petrudere de lucru; netolerantismulu religianariulu d-tale, reu'a credintia, — si resbunarea, ce nutresci contr'a gr. cat. te-au preocupatu intru atât'a, câtu nu mai vrei sè precep-nici sè prevedi esitulu lucrulu, ce cutezi alu inscenã; nu vrei sè cunosci, câ impedeã si strici chiaru nesuinti'a cea mai a-lutare a romanulu de a se incerca, sè-si ajute si singuru a de, si candu pote; — nu vrei sè precepi: câ inimiciloru progresulu nostru le dai sucursu si instruminte de a ne potè impedeã, de a ne stricã si mai multu.

Ori credi d-ta, câ cu d. Lugosi ti-vei deschide terenu care D. Olteanu ti-l'a fostu stremtat, adeca: sè impedeã sè stricati acum temeulu fonduriloru d'in cestiune? pre la ga acèst'a: sè strimtorati pre gr.-cat., ca in cestiunile de dreptu si interesu comunale de la beneficiile comunali ei sè indepartati? si apoi sè economisati singuru D. Vorcum ati fostu economisatu mai nainte? te insieli forã — domni'a ta cugeti si sentiesci intr'unu modu, dar' D. Lugosi — ca totu magiarulu — cugeta si sentiesce alt-mintu. Domniei sale i trebuie: ca tote venitele comunali, intre te-a si venitele imprumutulu de statu, sè se administra eschisivu de Judii si notarii comunali, carii stau immedie la dispusetiunea domniei sale, si sunt servitori pre aplicati dlu nu affa bine, câ venitele imprumutulu de statu, intrebre-tiate ici cole spre scopuri romane, sè se ocupe de fonduri ricesci si scolastice chiaru pentru romani, e si greutate pentru D. Lugosi, ba cu concursulu Domniei tale si a altoruj insu-minto orbu, nu i pasa daca s'aru stricã si nemicu, si cele fãra — asiè precepu cu pre D. Lugosi d'in procedur'a, ce se va a observã. — Pofimtu dle Protã, P. iso, a me asigurã d'in tr'a, si bataru in favorea d. tale si a credintiosiloru gr. despre cari d. Lugosi dice, câ cu credintia stau multu a aproape de calvini de câtu de, uniti — cum câ intentiunea aliatulu domniei tale sunt multu mai sincere prosperare manulu, de câtu m'am convinsu cu pana acum.

Dieta Ungariei.

Siedintia casei deputatiloru, tienutu 23 iuniu la 10 ore a. m.

Presiedinte S. Gajzagó.

La ordinea dilei este discutiunea a supr'a § 9 d'in proiectulu de lege despre darea sãrii. § 9 d'in cestiune se referesce la pretiulu sãrii in cotã Maramuresiulu.

G. Várady accentueza, câ poporulu Marmatiu ar' meritã, ca diet'a luandu in drepta conside-tiune starea lui materiale decadiuta, sè reduca pretiulu sarei la 4 fl. 10 cri, va se difca, cu 30 cri scumpa de câtu cum e in Transilvani'a. Acèst'a recere ecuitatea si dreptatea. Vorbitoriulu pune mes'a dietei una motiune in estu sensu.

J. Szaploneczay explica, cum prin sistemulu nou Marmatiu e silita a cumperã sarea mai scumpã decãtu sub absolutismulu nemtescu, mai vertosu pace acum nu se mai vinde sare de vite. Unicã sãceptiune in contr'a neprimirei motiunei lui Várady ar' potè fi, câ ficsandu-se pretiulu sarei la 4 fl. 10 Marmatiu, s'ar' transportã pre ascunsu de aci in cele tele vecine, unde sarea va fi mai scumpa. Comb-acèst'a obieptiune presumptiva si finesce dechiãndu-se pre langa motiunea lui Várady.

S. Markos doresce, sè se scariticeze pretiulu sarei in Marmatiu si d'in acelu motivu, câ-ci poporulu Marmatiu a fostu totu deun'a celu-mai apãratorulu alu constitutiunei ung. si nu s'a respo-

Prin unu sîru de tratate postale, cari au primitu consentimentulu dvostre, moderarea tacsei portului, statorita in sesiunea trecuta, s'a estinsu preste corespondintia straina.

Legea despre repartitiunea de cartiru pre tempulu pacii, asigura una repartitiune mai dreapta si una rebonificare mai amesurata in intrulu marginiloru, trase prin respeptele neincungiuravere ale situatiunei finantielor.

Prin pensiunile si subventiunile votate armatei schleswig-holsteiniane de mai nainte, se sterge una detoria, in a carei recunoscere ati consentitu cu guvernelle confederate.

Ordinea mesuriloru si a ponduriloru ne deschide prospertulu, pentru restituirea unui sistemu simplu si unificu pentru intreg'a Germania, si mediulocescce unirea toturoru natiuniloru civilisate pre terenulu acest'a. Cultur'a poporului germanu ne garanteza, ca greutatile impreunate, cu esecutarea acestui sistemu, voru fi invinse preste putienu.

Pre terenulu afaceriloru de dare s'a introdusu uniformitate in darea articiloru de consumu celoru mai insemnati si s'a facutu ultimulu pasiu, care se recereã pentru intrarea Meclenburgului si a Libecului in lini'a comuna de vama; si asiã ve dimitu, ondomni, cu multiamit'a mea si a inaltiloru mei confederati, pentru conclucrarea atãtu la opulu nostru comunu, cãtu si la interesele cele mari, pentru a caroru grigire suntemu aliati cu staturile de sudu.

Ve dimitu cu sperantia, ca fruptele lucrãriloru dvostre voru prosperã sub binecuventarea pazei atãtu la noi, cãtu si in Germani'a intrega.

Varietati.

*(Computulu drumului de feru de statu.) Societatea drumului de feru de statu a incasatu d'in 10 pana in 16 iuniu sum'a de 529,976 fl., cu 68,592 fl. mai multu, de cãtu in septeman'a corespondintoria a anului trecut. Perceptiunea totala d'in 1 ianuaru face 13,924,336 fl. cu 4,649,259 fl. mai multu de cãtu in anulu precedent.

*(Brett si comp. anglesã) a cerutu concessiune de la guvernulu ungar. pentru edificarea calei ferate de la Eszék — Diakovár — Sziszek — Károlyvár si Fiume. Credemu ca va capetã concessiunea ceruta.

*(Foi'a „Transilvani'a“) nr. 13 cuprinde urmatorii articli interesanti. I. D'in d a t i n e le vechi a le Transilvaniei. In tratatulu acest'a dlu G. Baritiu desfasurã originea titulareloru si urmãrile triste a le acestor'a; areta influinti'a, ce avuse titularele asupr'a nobilimei, cum si scopulu, pentru care se donara unor'a si altor'a in detrimentulu patriei si alu libertãtii. Dupa acest'a urmeza unu tratatu despre ospetiele si beuturile d'in tempulu principiloru ardeleni. II. Tesauru de monumente istorice. III. Bibliografia, scrierile mai noue a le dlui Ioanu Eliadu Radulescu. IV. Cursu de poesi e generale. V. Protocolulu siedintiei lunarie a comitet. asoc. trans. romane. VI. Protocolulu siedintiei ordinare a comitet. asoc. trans. si continuarea ei. VII. Cursu intregu de poesi. VIII. Stetanu Georgie Voda. IX. Catechismulu dreptului administrativu romanu. X. Meningitele la copii, opu medicinale.

*(Multiamire). S'au mai primitu la societatea Transilvani'a, urmatoriele sume:

Consiliulu judecianu de Ramnicu-Seratu lei vechi 4,000 — Consiliulu comunale de Vasluiu 317, 10 b. Consiliulu comunale de Berladu 1,506, 10 D. Tinu de la 13 membri d'in Falticeni ale caroru nume se voru publicã la tempu. 374 20 D. Hrisochefal Husi 31 29, D. Stratila Husi 31 29, D. Stefanu Michalescu Tecuciu de la cinci membri 135 — D. Iosefescu, Tecuciu, 7 membri 189 — D. Neculau, Tecuciu, 10 membri 270 — D. Mitrea, Berladu, 4 membri 108 — D. Horezbanu d'in Braila, 16 membri d'in Galarasi si duoi d'in Braila 572 — D. V. Dimitriu, Galati, 5 membri 135 — D. Stefanu Ney, Iasi, 7 membri 177 36 D. Gheorghiu, Romanu, de la 17 membri si anume; C. Sturza 4 galb.; M. Sturza 12 galb., G. Roiu, C. Copacineniu, Pavlescu Siadbei, Neculi, Vasiliu, Petrovici, Alterescu, Dimitriu si Paraschivu cãte unu galb., si I. Gheorghiu 86, lei si multe esemplarie de musica, in totulu sum'a tramisa de d. Gheorghiu 910 l. D. Murgasianu, Craiova, de la 3 membri 492 — Tanasescu, Ocnele-mari 27 — N. Ploeanu 54 — G. Saveacu, Iasi, impreuna cu dd. T. Saveacu, I. Mardarie si Ach. Pallade, cãte 27 lei, in totalu 108 36. — Subscribulu, aduce, in numele societãtii, multiamita publica pentru aceste oferte patriotice.

Presiedintele societãtii, A. P. Ilarianu.

*(Bibliografia.) A esitu de suptu tiparu Poesie Noue de I. C. Fundescu. Contienendu siese dieci si trei diferite bucãti de versuri urmate de unu sîru de notitie.

Aceste versuri, ca tote poesiile domnului Fundescu, suntu d'o armonia naturale, d'o versificare lesne, pline de imagine si de ideie in adeveru poetice. Mus'a placuta, spirituale si atingatoria a dlui Fundescu este destula de cunoscuta, pentru ca sã mai venimã sã i aretãmu asta-di distinsela calitãti; d'acea ne marginimã a anuciã numai aperarea astoru poesi noue. „Rom.“

*(Cutremuru de pamentu) s'a simtitu in Pest'a domineca demaneti'a la 5 ore si 55 minute. Cutremulu s'a repetitu

domineca noptea la 1½ ora. Undulatiunea a fostu orisontala de la sudu cãtra media-nopte si a tinentu vr'o secunda. Babelu d'in Pest'a vorbescu, ca acestu cutremuru de pamentu ar' fi malum omen pentru unguri, ca-ci s'a intemplatu chiaru pre tempulu, candu principele Napoleonu a plecatu d'in Pest'a!

*(Pregatiri pentru congressu basericescu.) D'in o epistola privata primita de la una persona stimata d'in Sabiiu estragemu urmatoriele: Par. metr. Si a g u n'a se consulta cu intieliginti'a d'in cetate asupr'a modulu alegerii deputatorulu si a impartirii cerouriloru de alegere. Lucruri destulu de grave. O parte d'intre cei intrebati a dechiaratu, ca nu se simte competente a hotari asiã ce-va, ci sã se convoce mai antãtu sinodulu eparchiale pre basea hotaririloru sale d'in 1864, si apoi acelu-a sã alege pre cei 30 deputati pentru congressu, preutimea 10, mirenimea 20, cele-lalte eparchie vedea, ce voru face. Acãsta e idea tare buna! Congressulu acestu-a are la tota intemplarea sã faca epoca in istoria nostra natiunale basericesca, chiaru de aceea ar' trebui staruitu, ca sã merge acolo nu omenii porunceii, ci ai independintiei.

*(Multiamita publica.) Subscribulu mi-tienu de detorintia a aduce multiamit'a cea mai ferbinte Il. Sale pre gratiosulu parente Ioane V a n o i'a pentru ajutoriulu de 20 fl. v. a. si Onoratului Domnu Ioane Silasi v. protopopu ptru ajutoriulu de 5 fl. v. a. — Beiusiu 20 iuniu. Constantinu Margineanu, stud. VIII. cl.

*(Foi'a societãtii d'in Bucovin'a) in nrulu 6 si 7 are cuprinsulu urmatoriu: Petr'a Corbului; — Unu toastu unio-nistu la 1848; — Unu epitafu acrostihu; — Eri si adi; — Alecu Russo; — Cugetãri; — Decebalu si Stefanu celu Mare, — Studie natiunale; — Miscãri de reforme basericesci in Austri'a; — Legu in caus'a celoru de confesiunea greco-orientale; — Teatrulu natiunale in Cernauti. — Necrologu; — Fundatiunea Pumnuleana; — Escriere de premie; — Maialulu studintiloru romani d'in Cernauti; — Estrasu d'in protoco-lele siedintiloru Comitetului Societãtii; — Societatea pentru sporirea culturai matasariei si a pomariei in Bucovin'a. — Bibliografia.

*(Concursu de premie.) Ca in anii trecuti asiã si in estu anu adunarea generala a Societãtii nostre literarie a preliminatu 200 fl. v. a. pentru premiarea sãu tiparirea celoru mai insemnate lucrãri originale, ce se voru tramite Comitetului.

Deci dara Comitetulu Societãtii invita pre toti aceia, cari se ocupa cu scrieri literarie originale folositorie, de a i le tramite pre acestea spre dejudicare pana la finea anului curinte.

Dupa insemnetatea si succesulu scrierii, ea va fi premiata sãu in bani, sãu numai prin amintire laudatoria in „Foi'a Societãtii.“

Pe langa acãst'a Comitetulu Societãtii este aplecatu de a tipari, cu incuviintiarea autoriului, pe sponsele Societãtii produsulu literariu, lasandu autoriului prisosulu, ce ar' resultã d'in vendiarea opului dupa acoperirea speselor tiparirii.

Ori ce scriere originala, fia ea scientifica ori numai beletristica, pote concurge la premiare. — Comitetulu Societãtii ar' vedẽ cu placere concurendu scrieri ca: istori'a Bucovinei de la incorporarea ei cu Austri'a incoce: despre scolele populare; despre matasaria, albinaria, pomaria; cãrti scolastice pãporale intocmite dupa metodele cele mai bune; cãrti de lectura in folosulu junimii; descrieri de vechiatãti istorice d'in Bucovin'a, de locuri istorice cu traditiunile loru populare; datine populare cu explicatiunea loru; culegeri de numiri populare romanesci de plante, de animale, de minerale; culegeri de cantece si arie natiunale; tote acestea si altele asemene loru voru potẽ fi scrieri de concursu forte binevenite.

Facundu prin acãst'a apelu caldurosu cãtra toti amicii progresulu d'in tiera comitetulu Societãtii se leagana in dulce'a sperantia, ca vocea sa nu va fi vocea prorocului d'in pustia, ci va aflã rasunetulu doritu si astoptatu in tote inimile binesimãtorie ale Romaniloru bucovineni.

„Foi'a Societãtii etc.“

*(Emisari romani si prochiamatuni rusofile.) Unu corespondintu alu lui „M. Polgãr“ scrie, ca in cottulu Albei inferiore emisarii cutriera tote satele romane si respandescu prochiamatuni, ce miroasa a muscanu. Comitele supremu a fostu indrumatu d'in locurile mai innalte, ca sã culega armele, ce va mai aflã pre la romani. Noi scimã prebina, ce voru sã dõca aceste insinuãri impertinente a le ungariloru; adaugemu numai, ca respectivulu referinte alu lui „M. P.“ et comp. a buna sãma au mirositu multi muscani pre . . . de aceea sciũ atãtu de bine, ce mirose a muscanu.

*(Bugetulu Brasiovlui.) Venitulu Brasiovlui pre anulu curinte e calculatu la 201,545, erogatele 200,554. Intre erogate este o pusetiune de 15,034 fl. pentru scole si biserice. Ore cãti florini d'in acesti-a se voru intorce pentru scolele si bisericele romane?!

*(Societatea dramatica) in Sabiiu a inceputu representatiunile sale Sambata ser'a cu piesele: „Este nebuna“ si „Nevest'a sã-si urmeze barbatulu.“

Sciri electrice.

Aradu, 22 iuniu. Principele Napoleonu a sositu aici la 4½ ore si si-a continuatu caletori'a cãtra Timisior'a.

Vien'a, 23 iuniu. Foi'a oficiala publica legile santiunate despre conversiunea detorieloru de statu, despre urcarea competintiloru pentru castigulu d'in

loteria, despre vendiarea buuuriloru de statu si despre contragera una detorie pendinti de 25 milioane.

Belgradu, 22 iuniu. Alegerile au decursu in cea mai mare ordine, si s'au inchiaiatu in favorea lui Milanu. Parteciparea la alegeri a fostu enorma. Comunitãtile si militi'a natiunala trametu in continuu adrese de consentire. „Vidov dan“ scrie: Natiunea serbesca posiede dreptulu suveranu, de a dispune in modu nedependinte de tron. Coron'a serbesca e ereditaria conformu normelor statorite de reprezentantã popululu. D'in acestu puntu de vedere natiunea prochiamatu principe pre Milanu. Scupcin'a are numai sã salute pre principele si sã alege tutel'a legala pana la maiorenitatea principelui. — Cãti-va membri ai fractiunei revolutiunarie, Zastava, s'au esilat, juristulu Mijatovits s'a arestatu ca complice la asasinare. Capitanulu arestatu, Virzailovics, a fostu de semnatu, sã ucida pre ministrulu de resboiu.

Munchenu, 22 iuniu. Pertratãrile tribunalulu contra contelui Chorinsky s'au inceputu. Pana acum s'au presentatu 34 martori.

Anover'a, 22 iuniu. Regele a sositu aici si a fostu primitu cu pompa.

Rom'a, 22 iuniu. In consistoriulu secretu, a tinentu pap'a una alocutiune despre afacerile religioase ale Austriei.

Vien'a, 23 iuniu. Cardinalulu Rauscher a publicatu o epistola pastora'a, in care numesce peccatosi pre toti acei-a, cari traescu in casatoria civila. Mamele, cari nascu in casatoria civila, nu se voru binecuventã. — Acei, cari traescu in casatoria civila, nu voru primiã absolutiune, nici pre patulu de mort; daca atari individi voru mori fãra de a se rentorce la calea cea adeverata, se voru immormentã fãra binecuventarea preutiesca. In Austri'a se prochiama statulu fãra religiune, si ceea ce n'a potutu efeptu ghilotin'a, se cere sã faca acum scol'a.

Munchenu, 23 iuniu. — In procesulu contra contelui Chorinsky vorbescu asta-di d'intre espartii profesorii Buchner si Martin; ambii sunt de parere, ca fruptele tramese Matildei Chorinsky n'au fostu inveninate cu ciancaliu; mortea Matildei inse s'a causatu prin ciancaliu. Asta-di a incursu un'a epistola in care se dõce, ca judetiulu d'in Vien'a, doctorii presinti si aperatoriulu sunt corupti. — Fasiunea in scrisu a lui Lo-Presti, dã ansa la desbatere mai lunga. Aperatoriulu se dechiara contra cetirei acelei-a pentru ca fasiunea depusa naintea unui tribunalu magiaru nu merita crediementu. Mane se voru inchiaia fasiunile martoriloru.

Orsiova, 23 iuniu. Tocmai acum (3 ore 20 min. d. am.) trece principele Napoleonu pre nae'a de curieri „Albrechtu“ prin statiunea de frontaria Orsioviei.

Vien'a, 23 iuniu. Foiele de ser'a scriu: Convinierea cancelariulu imperialu cu Palacky si Biegner, n'a avutu de scopu a tratã cu corifeii cehiloru, pentru ca cancelariulu imperialu a dechiaratu, ca n'are misiune spre asiã ce-va.

Vien'a, 23 iuniu. In siedinti'a de asta-di a casei domniloru s'au primitu 14 proiepte de legi, conformu concluseru casei deputatorulu; intre acestea se afla: tratatulu de naigatiune austro-anglesu, modificatiunea provisoria a statutulu bancei natiunale, urcarea dãrilor directe pentru a. 1868, calea ferata Laibachu-Tarvisu, creditulu suplementariu pentru a. 1867, tratarea vamala a proveniintiloru d'in si cãtra Dalmati'a si valoarea documentala a matriculeloru jidovesci.

Berlinu, 22 iuniu. Ministrulu de interne a decisu, ca prin eliminarea Austriei d'in confederatiunea germana, dispusetiunile despre naturalisatiunea cetatianiloru austriaci, si despre dimiterea cetatianiloru prusiani, cari vreu sã si-castige dreptulu ca cetatiani austriaci, nu sunt desfiintiate.

Anover'a, 23 iuniu. La salutarea municipalitãtii, respunse regele in modulu urmatoriu: Eu nu desaprobezu sentiementele dvostre pentru relatiunile de mai nainte. Daca inse ve opuneti mie si regimulu meu, me constringeti a lucrã conformu tientei dvostre. Incredeti-ve mie, eu sum convinsu, ca noi avem de accepatu una stare fericita.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:
ALEXANDRU ROMANU.

